

„Veľká Morava, obávaná ríša alebo útvar, ktorý pretrval iba sedem dekád?“

„Čo predchádzalo vzniku Veľkej Moravy ?“

Po viac ako sto rokoch nadvlády Avarského kaganátu nad Slovanmi v poddunajsku dochádza k ich rozbitiu kmeňového základu. V postupnom úpadku Avarov sa formuje skupina naddunajských Slovenov, na čele ktorej stál knieža a jeho družina. Výrazná zmena vo formovaní na juhozápadnom Slovensku sa naplno prejavuje a zobrazuje v polovici 8. storočia. V Nitre sa eviduje najstaršie opevnenie v podobe kniežacieho hradiska, ktoré nebolo vybrané ani zďaleka náhodou. Predovšetkým išlo o skvelú strategickú polohu, ktorá bola vhodná na výstavbu opevnenia/hradiska pre vládcu/správcu. Súčasťou hradiska bolo i podhradie, kde sa vykonávali predovšetkým remeselnícke či obchodné aktivity. Stále však nemožno hovoriť o úplnej autonómii Slovanov. Naďalej jestvovali prvky avarskej nadvlády nad Slovanmi a táto situácia sa definitívne mení až na konci 8. storočia. Posledné avarske jednotky boli potlačené Pribinom a vojenskou družinou na dnešnom juhozápadnom Slovensku za využitia oslabenej moci Avarov. Postupne sa moc a aktivita Pribinu presúva na okolité oblasti i smerom na východ a juhovýchod, kde nenarazil na nejaký vážnejší odpor. Odpor bol predovšetkým na juhu a západe. Hranice územia boli tvorené prírodnými úkazmi, riekou Dunaj a horami Malé a Biele Karpaty. Hlavnou oporou kniežaťa/správcu sa stalo hradisko, ktoré slúžilo nielen ako opevnenie, ale aj miesto remeselníckych aktivít, obchodu a náboženského centra. Podobné centrum aké malo i mesto Nitra, boli evidované napr. aj v Bratislave, Bojnej či Vyšnom Kubíne. Pokresťančovanie začalo pravdepodobne v prvej tretine 9. storočia a výraznou osobnosťou bol v tomto prípade práve zmieňovaný Pribina. Ten dal údajne postaviť vôbec prvý kostol na území dnešného Slovenska a to asi v roku 828, kedy ešte on sám nebol kresťanom. Zmiený kostol dal vystavať pre svoju manželku, bavorskú princeznú. Chrám bol následne vysvätený biskupom Adalrámom. Návšteva biskupa Adalráma mala však hlbšie dôvody než by sa z počiatku zdalo. Frankovia sa snažili získať spojencov proti Bulharom a využili príležitosť pozvania biskupa na vysvätenie chrámu. Pribina pravdepodobne odmietol spoluprácu s Bulharmi a to Frankom v zmysle snahy o obnovu ich správy v Panónii úplne stačilo. Počas šírenia kresťanstva na území Nitrianskeho kniežatstva došlo ku kristianizácii aj v susednom Moravskom kniežatstve. Pramene hovoria o roku 831 kedy došlo ku krstu Moravanov pasovským biskupom Reginharom. Tento akt potvrdzuje, že Moravské kniežatstvo spadalo pod pasovské biskupstvo zatiaľ, čo Nitrianske zasa pod Salzburské. Odlišná cirkevná správa tak jasne dokazuje, že

Moravské a Nitrianske kniežatstvo boli dve nezávislé a od seba odlišné kniežatstvá. Odchod Pribinu z Nitrianskeho kniežatstva sa predpokladá v roku 833, kedy bol porazený a vyhnaný aktivitou Mojmíra I. (moravské knieža). Pribina ušiel do Východnej marky (1 z 3. častí franskej ríše), kde ho Ratbod (správca marky) predstavil kráľovi Ľudovítovi I. Nemcovi. Následne bol Pribina pokrstený v Traismaueri. Pribina dúfal, že mu pomôžu Frankovia získať naspäť kniežatstvo, no to sa neudialo a vypukli vážne spory medzi ním a Ratbodom. Napokon Pribina utiekol k Bulharom, k Ratimírovi. Ani tu dlho nepobudol, keďže bol Ratimír v konflikte s Ratbodom a napokon Pribina odišiel ku kraňskému grófovi Salachovi, ktorý ho zmieril s Ratbodom. Asi v roku 840 získal Pribina od kráľa Ľudovíta I. značnú časť územia z tzv. Korutánskej marky a jeho sídlom sa stal Blatnohrad pri rieke Zala. Z Pribinovej aktívnej činnosti šírenia kresťanstva mu napokon kráľ udelil tieto územia do dedičnej držby.

„Úsvit Veľkej Moravy“

Medzi rokmi 833 – 834 došlo k vojenskému stretu dvoch kniežatstiev: Moravského a Nitrianskeho. Príčinou konfliktu bola najmä snaha o rozširovanie územia a získavanie koristi. Rozdiely či už hospodárske, etnické medzi obyvateľstvom jedného i druhého kniežatstva boli minimálne ba až takmer žiadne. Ich názvy Moravia a Nitrana vznikli vďaka názvom prírodných úkazov, a to riek (prípadne neskôr i hradísk). Niekde v oblasti Považia došlo v roku 833 k boju, kde sa víťazom stala mocnejšia a početnejšia družina okolo kniežaťa Mojmíra I. Moravia sa tak zmocnili Pribinových hradísk a jeho územia. Strategické miesta využili na usadenie družín a dôkazom ich aktivity a pobudnutia sú i názvy miest, ktoré dodnes máme, ako: Moravy alebo Moravce. Zlúčením oboch kniežatstiev tak dochádza k vzniku najdôležitejšieho štátneho útvaru 9. storočia pri oblasti stredného Dunaja. Prečo na tú udalosť nijako nereagovali Frankovia? Mali svoje vlastné problémy vo vnútri ríše a z počiatku vôbec nereagovali na vznik tohto útvaru. Problém nastal v roku 843 kedy sa stal vládcom východnej časti franskej ríše Ľudovít I. Nemec a ten sa snažil podmaniť si slovanské kmene vrátane ich území na východe od jeho ríše.

„Napätie medzi Veľkou Moravou a Východofranskou ríšou začína“

Mojmír I. odmietal podriadenie sa Frankom. V roku 846 dochádza k zosadeniu Mojmíra a nahradil ho jeho synovec Rastislav (po súhlase Frankov). Navonok sa síce zo začiatku správal Rastislav lojálne voči Frankom ale vo vnútri Veľkej Moravy posilňoval jednak svoju pozíciu, ale i priestor. Posilňoval svoju družinu počtami, výzbrojou, vylepšoval a upevňoval hradiská, stavali nové opevnenia a upevnil i svoje sídlo - Moravu. K veľkému rozmachu za Rastislava

prichádza i v oblasti hospodárstva. Rozširuje sa počet sídlisk, obyvateľstva, pôdy, remeselníkov a dochádza tak k vysokému vzostupu spoločnosti. Popri týchto aktivitách poskytoval Rastislav útočisko utečencom z Franskej ríše, prikláňal si ich na svoju stranu a uzatváral s nimi dokonca dohody. Rozhodujúci moment prebehol v roku 854, kedy došlo k vzbure Ratboda vo Východofranskej ríši. Ľudovít Nemec takmer ihneď zakročil a v roku 855 napadol Veľkú Moravu, nepodarilo sa mu však prebiť do dobre opevneného hradiska - sídla Rastislava a došlo k ústupu sprevádzaného plienením vidieka. Frankov však prenasledovala družina Rastislava a na území Východofranskej ríše došlo k plieneniu i zo strany Rastislava. Najbližšie roky sa niesli v duchu franských útokov a vpádov, avšak nie veľmi úspešných. V roku 861 vypukol ďalší odboj smerom ku kráľovi, tentokrát zo strany jeho syna Karlomana. Rastislav sa ihneď pripojil ku Karlomanovi, odstránili všetkých spojencov kráľa, ale následkom toho bol vpád Ľudovíta v roku 861 do Panónie. Pribina sa postavil na stranu Ľudovíta I., čo ho napokon stálo i život, keďže počas tohto vpádu zahynul. Rozmach odporu využil Rastislav a pripojil si oblasti v Zadunajsku ako Ostrihom, Vesprím a Visegrád. Následne podporil jednotky Karlomana v Bavorsku a Ľudovít I. kvôli problémom vo vnútri ríše a na severe napokon uznal územie Panónie a Bavorska Karlomanovi a Rastislavovi. Rastislav však naďalej posilňoval svoje postavenie a odmietal akýkoľvek zásah Frankov na východ od ich ríše. Ľudovít z tohto zosilňovania napätia napokon pripravil vpád v lete roku 864 a s veľkým vojskom obkľúčil pevnosť Rastislava na Devíne. Napokon musel Rastislav kapitulovať a prisľúbiť vernosť Ľudovítovi, čo v nasledujúcich rokoch i viac-menej dodržiaval.

„Ako do konfliktu medzi Frankmi a Moravanmi zasiahla misia solúnskych bratov?“

S príchodom solúnskych bratov v roku 863 na Veľkú Moravu došlo k vyvrcholeniu boju o cirkevnú smerovanie na území Veľkej Moravy. Boj sa týkal nielen bavorských biskupov podporovaných Frankmi, ale i medzi konštantínopolským patriarchom a pápežom v Ríme. V situácii zápasu o cirkevné smerovanie nebola iba Veľká Morava, ale i územie Bulharskej ríše. Zo snahy Ríma o obnovenie niekdajšej cirkevnej provincie na území Panónie sa napokon stal odpor Byzancie a konflikt bol zavŕšený až v druhej polovici 9. storočia. Kľúčovými ľuďmi boli v tomto prípade pasovskí biskupi, ktorú už od začiatku 30. rokov 9. storočia vykonávali pastoračnú činnosť na východe ako misionári. S odporom Rastislava voči Frankom sa vyformovala i potreba oddeliť sa od cirkevnej organizácie širenej Frankmi a vytvoriť si alebo sa pridať k nejakej inej. Najprv sa Rastislav zameral s prosbou na Rím v roku 861, ale pápež Mikuláš I. odmietol jeho žiadosť (franský vazal). Rastislav nemal dostatok času a napokon sa rozhodol, že žiadosť pošle na juh, do Byzantskej ríše. Michal III. ako cisár súhlasil a vyslal

dvoch bratov, Konštantína a Metoda na Veľkú Moravu s prínosom písma, jazyka a šírenia kresťanskej cirkvi. Konštantín ešte pred príchodom na Veľkú Moravu vytvoril písmo hlaholika a jazyk staroslovienčina. Písmo bolo zrozumiteľné, keďže išlo o prvky nárečia macedónskeho, bulharského i gréckeho, jazyk i písmo sa tak mohli stať ako liturgickými tak i literárnymi. Po príchode na Moravu rýchlo však upustili od byzantskej liturgie a rozhodli sa o tzv. zmiešanú liturgiu sv. Petra – čiže išlo o prvky ako východnej tak i západnej liturgie. Po troch rokoch bratia opúšťajú Moravu a vydali sa do svojej domoviny, po ceste sa zastavili i u Kocel'a (syn Pribinu) v Blatnohrade, ktorý ich vrúcne prijal a poskytol im 50 žiakov na vysvätenie. Z Blatnohradu smerovali do Benátok, kde ich zastihla správa o pozvaní do Ríma od pápeža Mikuláša I. V Ríme ich čakalo majestátne privítanie, ale už od nového pápeža Hadriána II. Ten napokon schválil bohoslužobné knihy určené pre Veľkú Moravu, Metoda vysvätil za kňaza i s viacerými žiakmi. Na konci roka 868 bol Konštantín vo veľmi zlom zdravotnom stave. Stihol však ešte vstúpiť do kláštora, prijať meno Cyril a napokon 14. februára 869 zomrel. Pred smrťou ešte žiadal svojho brata, aby sa vrátil na Moravu a dokončil to, čo obaja započali. Po žiadosti od Kocel'a ho napokon pápež vyslal i s jeho žiakmi do Panónie, poskytol mu funkciu arcibiskupa pre územie Kocel'a, Rastislava a neskôr i Svätopluka. Metod však narazil na veľký odpor franských biskupov a kňazov, čo vyvrcholilo až jeho väznením.

„Legendárny a najznámejší panovník Veľkej Moravy alias ako sa z drobného územia stala rešpektovaná ríša“

V lete 869 musel Rastislav čeliť obrovskému útoku z Východofranskej ríše. Ľudovít I. rozdelil útoky na tri časti. Prvý smeroval proti polabským Srbom (severná časť Moravy) pod vedením kráľovho syna Ľudovíta. Druhý útok smeroval na Nitrianske údelné vojvodstvo, ktoré spravoval Svätopluk, na čele útoku Karloman a posledný útok pod vedením kráľa mal smerovať priamo proti Rastislavovi. Ľudovítovi sa podarilo plieniť územia dostať sa až do strediska Rastislava. Podobne prebiehali aj boje proti Svätoplukovi, ktorý uzavrel separátny mier s Karlomanom. Rastislava to nahnevalo a Svätopluka chcel dať zavraždiť, ten však na to prišiel a Rastislava uväznil, oslepil a odovzdal Frankom. Svätopluk však postavenie vládcu/kniežat'a ešte nezískal. Karloman totižto odovzdal stolec kniežat'a markgrófom a tí následne obvinili Svätopluka zo zrady, pričom ho uväznili v Bavorsku. Čoskoro však vypuklo v Nitrianskom údelnom vojvodstve veľké povstanie na čele s kňazom Slavomírom. Frankovia sa rozhodli prepustiť Svätopluka, aby potlačil toto povstanie, lenže ten sa pridá na stranu povstalcov a spoločne drvivo porazili Frankov. Po tomto úspechu sa už Svätopluk dostáva na kniežací stolec a zotrval v ňom až do roku 894. Ani nie za 15 rokov sa podarilo Svätoplukovi

skonsolidovať pomery na Morave, upokojiť a zastabilizovať vnútorné pomery a rozšíriť niekoľko násobne územie Moravy natoľko, že sa z nej stala rešpektovaná ríša aj z pohľadu Frankov. Podobne sa darilo Svätoplukovi odražať i útoky z Východofranskej ríše na začiatku 70. rokov 9. storočia. V roku 873 bol Metod prepustený z väzenia vďaka zakročeniu pápeža Jána VIII. Po dlhom váhaní sa napokon rozhodli Frankovia vyjednávať so Svätoplukom a v roku 874 bol slávnostne podpísaný mier vo Forchcheime. Formálne síce uznal Svätopluk zvrchovanosť Východofranskej ríše a súhlasil s pravidelnou platbou tribútu (poplatku), ale Frankovia podľa dohody nesmeli nijako zasahovať do diania na Veľkej Morave. Tento mier bol výhodný pre Svätopluka aj preto, lebo mohol vykonávať expanziu smerom na juh a sever od Veľkej Moravy. Najprv si Svätopluk podmanil kráľovstvo na Visle v roku 875 a následne zaútočil v Potisí, kde Slovania podliehali Bulharom. Ríšu napokon Svätopluk rozšíril až po dolný Dunaj a východná hranica siahala až k Biharskému pohoriu, kde bola hranica medzi Veľkou Moravou a Bulharskou ríšou. Jedným z najvýznamnejších činov Svätopluka bola žiadosť a následne i posolstvo do Ríma v roku 880. Svätopluk chcel získať podporu pre svoje územie zo strany pápeža vo formálnej reči ako žiadosť o odovzdanie krajiny pod patronáciu stolca sv. Petra. Ján VIII. súhlasil. Krok zo strany Svätopluka bol zámerný, chcel skrátka získať silnú podporu a zbaviť sa náporu a závislosti od Frankov. Týmto vzniká oficiálne prvé biskupstvo na území dnešného Slovenska, a to v Nitre v roku 880. Prvý biskup sa stal benediktínsky mních Wiching, išlo však o voľbu iba z dôvodu upokojenia vzťahov medzi Moravanmi a Frankmi, to však trvalo iba do smrti Metoda v roku 885. Nitra tak i naďalej pôsobila ako sídlo kniežat'a už ale vo forme údelného vojvodstva a od roku 880 ako biskupstva.

„Nepriateľ môjho nepriateľa je môj priateľ“

Výrazná strata území Bulharov v Potisí znamenala zblíženie sa medzi Bulharmi a Frankmi. Zlom nastal v roku 882, kedy Bulhari zaútočili na východnú časť Veľkej Moravy, ale veľké zisky nedosiahli. Svätoplukova armáda bola dobre pripravená a vyzbrojená. Obvinenie z tohto boja napokon padlo na Arnulfa (z pohľadu Svätopluka). Arnulf prevzal správu nad územím Kocľa po jeho smrti a podporoval markgrófov (teda Východofranskú ríšu). V rokoch 883 a 884 Svätopluk zareagoval na útoky a sám vykonal sériu prepádov a plienení po Panónii. Územie rozšíril na západe až po Viedenský les. Čo sa týka vzťahu Svätopluka a Metoda, bolo to diagonálne odlišné ako vzťah medzi Rastislavom a Metodom. Svätopluk zastával skôr latinčinu a jeho dôverníkmi bol práve biskup Wiching, čo malo dopad i na nasledujúce dianie, po Metodovej smrti. Wiching nerešpektoval rozhodnutia a nariadenia Metoda, preto ho Metod exkomunikoval z cirkvi v roku 884. Ani nie rok na to, Metod zomiera. Pochovaný so všetkými

poctami. Wichingovi toto celé prišlo vhod, odišiel do Ríma a oboznámil už nového pápeža Štefana V. o tom „ako to malo na území Veľkej Moravy naozaj vyzerat“. Štefan V. týmto nezmyslom uveril a vrátil Wichinga do biskupského stavu, a poveril ho cirkevnou správou Panónie. Pápež zároveň zakázal používať slovanskú liturgiu a medzi rokmi 885 a 886 prebiehalo veľké prenasledovanie žiakov solúnskych bratov. Tí sa odmietli vzdať slovanskej liturgie a keďže odmietli poslúchať a zároveň presadzovali niečo, čo bolo zakázané došlo k ich prenasledovaniu.

„Svätopluka skôr zaujímali boje než náboženstvo“

Počas sporov sa Svätopluk staval skôr na stranu Frankov, teda Wichinga než na stranu napr. žiakov Konštantína a Metoda, zastával skôr latinčinu, ale nebil sa za ňu doslova. Skôr tieto veci ponechával v akejsi bočnej línii a jeho zámer sa orientoval najmä na boje a rozširovanie územia. V roku 888 zomrelo české knieža Bořivoj, ktorý prijal krst od Metoda a keďže jeho synovia boli nepľnoletí tak rolu správcu prevzal Svätopluk, ktorého napokon rešpektoval na danej pozícii i Arnulf. Pripojením dnešného českého územia mal priamy kontakt s polabskými Srbmi a Svätopluk zaznamenal ďalší vojenský úspech, keď rozšíril Veľkú Moravu až po rieku Sálu. Obdobie Svätopluka tak možno považovať právom za najvyšší vzostup hospodárskeho a územného rozsahu Veľkej Moravy. Výrazne to ovplyvnilo i osídlenie na prakticky celom dnešnom území Slovenska. S vyšším rozsahom osídlenia možno doplniť aj výstavby hradísk, ktoré boli dobre opevnené a časom sa stali centrami územnosprávnej organizácie. Ku koncu 9. storočia tak postupne vznikajú aj nové typy sídiel napr. veľmožské dvorce v Ducovom, ktoré boli rezidenciou najvyšších predstaviteľov, ktorí boli súčasťou elity. Neraz obsahovali tieto priestory i kostol s cintorínom pre vysokých hodnostárov. Už tu môžeme vidieť počiatky feudalizmu, a to ešte vo Veľkej Morave. Postupne boli majetky udeľované konkrétnym ľuďom, ktorí sa stali feudálmi a museli plniť určité služby pre panovníka. Dôkazom tvorby vyšších vrstiev sú i hroby, ktoré mali honosný inventár. Napr. zbrane – meče, šperky z drahých kovov, krížiky. Napriek tomu, že dodnes existujú mnohé pochybnosti o lokalite a rozsahu Veľkej Moravy je nutné považovať za dôležité a opodstatnené dôkazy práve archeologické nálezy. Tie sa našli a dodnes nachádzajú v prevažnej časti dnešného Slovenska a Česka, a preto aj napriek rôznym pochybnostiam, kde presne sa nachádzalo povestné centrum Moravy, nemožno vylúčiť a ani poprieť nálezy materiálov, ktoré nás ak nie uisťujú, tak aspoň postupne nasmerujú snáď ku konkrétnej odpovedi, ktorú budeme môcť jedného dňa považovať za nespochybniteľnú.

„Začína úpadok Veľkej Moravy“

Po smrti Svätopluka v roku 894 sa Veľká Morava ocitla v obrovskej a najväčšej kríze. Nielenže sa už nevykonávala žiadna expanzia do zahraničných oblastí, ale nastalo turbulentné obdobie aj vo vnútri štátu. Problémom sa stalo aj udržiavanie vojenských posádok na dobytých územiach a nestabilitu moci využívali najmä miestni vládcovia, ktorí sa chceli zbaviť závislosti na Veľkej Morave. Kríza vo vnútri Veľkej Moravy vyústila do občianskeho boja medzi dvoma bratmi a zároveň nasledovníkmi Svätopluka. Jeho synovia Mojmír II. a Svätopluk II. Mojmír sa mal stať dedičom trónu avšak Svätoplukovi pripadlo Nitrianske údelné vojvodstvo. Ich vzájomné súperenie využívali najmä susedné krajiny ako Východofranská ríša, ale i prichádzajúce maďarské kmene. Po smrti Svätopluka ešte v roku 894 uzavrel jeho syn Mojmír II. mier s Bavormi. Ako odstupné dostali Panónske kniežatstvo, ktoré bolo ešte v ten rok pustošené starými maďarskými kmeňmi. Ďalšou ranou pre Mojmíra bolo leto 895, kedy prišiel do Regensburgu (blízko dnešného Mníchova) české knieža Sprotyhnev I. a s ďalšími kniežatami prijali zvrchovanosť Frankov, teda vymanili sa z moci Mojmíra II. Frankovia im zasa na oplátku prisľúbili ochranu pred Moravanmi. O rok neskôr stratil Mojmír II. aj Potisie, kde sa natrvalo usadili Maďari a napokon v roku 897 sa vymanili zo správy Moravanov aj polabskí Srbi.

„Spor medzi bratmi vrcholí“

Koncom 90. rokov 9. storočia vrcholia bojové konflikty medzi bratmi (Svätoplukom II. a Mojmírom II.). V roku 898 zasiahli do sporu aj Frankovia a pomohli Svätoplukovi II. na čele s cisárom Arnulfom vyplieniť krajinu rovno dvakrát v priebehu jedného roka. Rozhodujúce víťazstvo však nezaznamenali, ba naopak. Mojmír II. v boji zvíťazil a Svätopluka II. dal uväzniť, toho však rýchlo Frankovia oslobodili a previezli do Východofranskej ríše. Mojmír medzitým uzavrel mier a spojenectvo so správcom Východnej marky Isanrikom a ovládol územie až po Viedenský les. Situácia sa na chvíľu upokojila, a to do roku 899. Mojmír zároveň požiadal rímsku kúriu o obnovenie veľkomoravskej cirkevnej provincie. Na to prišla kladná odpoveď a došlo k vysväteniu jedného arcibiskupa a ďalších troch jemu podriadených biskupov, ktorí okamžite zahájili svoju aktivitu na Morave.

„Príchod starých Maďarov a pád Veľkej Moravy“

Po roku 896 zotrvala väčšina maďarských kmeňov za Karpátmi, ale to sa zmenilo počas rokov 898 – 899. Vtedy dochádza k ich veľkému presunu do Karpatskej kotliny. Predovšetkým ohrozovali a plienili Panónske kniežatstvo, ktoré spravoval Braslav (z poverenie cisára Arnulfa). Koncom leta dokonca vpadli Maďari až do Itálie a rok a pol plienili Lombardiu.

Hlbšie do Itálie sa však už nedostali a v lete roku 900 sa vrátili naspäť na sever do Panónie. Ich plienenie v Panónskom kniežatstve pretrvávalo i naďalej. V plienení im pomáhali i Moravani, čo malo predstavovať reakciu na predošlé fransko-české plienenie a pustošenie rovnakého územia. Ešte koncom roka 900 skončilo toto dočasné spojenectvo medzi Maďarmi a Moravanmi a severná časť Zadunajska pripadla takmer kompletne do rúk maďarských kmeňov. Mojmír II. nemal na výber a musel uzavrieť s Frankmi mier. K tomu došlo v januári v roku 901, ktorý bol uzavretý zároveň i s Čechmi. Už začiatkom 10. storočia sa maďarské kmene stali jedným z najobávanejších bojovníkov v priestore stredného Dunaja. Svojej povesti nezostali nič dlžní. Zo začiatku Maďarom nestačila Karpatská kotlina. Predsa len boli zvyknutí na kočovníci spôsob života a tento nedostatok boli nútení vynahrádzať prostredníctvom nájazdov a plienení okolitých oblastí. Nešlo len o slovanské územie, ale aj nemecké krajiny na západe. Často práve z týchto lokalít získavali bohatú korisť. Prvý neúspech Maďarov prišiel ešte v roku 901, keď boli potlačení počas plienenia v Korutánsku. O dva roky neskôr došlo k ďalšiemu vpádu Maďarov na územie Frankov. Problémom nielen pre Frankov, ale i pre Moravanom bola vzájomná hrozba a boj, ktorý viedli medzi sebou, no ďalšou boli práve maďarské kmene s neustále vyvíjajúcim nátlakom. Celý nátlak vyústil v podobe zákernej vraždy jedného maďarského vojvodu menom Kusala, ktoré najprv Frankovia pozvali na hostinu a potom ho aj s celou jeho družinou pobili. Maďari pripravili krutú odplatu, ktorá sa najprv dotkla Moravanov. V roku 906 došlo k bitke, kde boli Moravani porazení vrátane úmrtia i samotného panovníka Mojmíra II., čím fakticky zanikla Veľká Morava a v roku 907 v bitke pri Bratislave, kde boli Frankovia zmasakrovaní sa potvrdila dominantná hegemonia Maďarov v Karpatskej kotline, v ktorej definitívne zotrvávajú.

Zoznam použitých zdrojov a literatúry:

BEDNAŘÍK, Rudolf – RAPANT, Daniel – ŠPIRKO, Jozef. *Dejiny slovenského územia pred príchodom Maďarov*. Bratislava 1948.

CURTA, Florin. *Southeastern Europe in the Middle Ages, 500–1250*. Cambridge 2006.

FUSEK, Gabriel – ZÁBOJNÍK, Jozef. *Slovensko v období avarského kaganátu*. Nitra 2008.

FUSEK, Gabriel – ZEMENE, Marián, Róbert. *Dejiny Nitry: Od najstarších čias po súčasnosť*. Nitra 1998.

CHROPOVSKÝ, Bohuslav. *Slovensko na úsvite dejín*. Bratislava 1987.

KOUŘIL, Pavel a kol. *Velká Morava a počátky křesťanství*. Brno 2014.

KÓNYA, Peter a kol. *Dejiny Uhorska*. Bratislava 2014.

KUČERA, Matúš. *Slovenské dejiny I*. Bratislava 2011.

MARSINA, Richard a kol. *Dejiny Slovenska I. Od najstarších čias do roku 1526*. Bratislava 1986.

POULÍK, Josef. *Velká Morava v dějinách Evropy*. Praha 1985.

RATKOŠ, Peter. *Pramene k dejinám Velkej Moravy*. Bratislava 1968.

STEINHÜBEL, Ján. *Nitrianske kniežatstvo. Počiatky stredovekého Slovenska*. Bratislava 2004.

TŘEŠTÍK, Dušan. *Vznik Velké Moravy. Moravané, Čechové a střední Evropa v letech 791 – 871*. Praha 2001.